

Sprediķis 50. sieviešu ordinācijas jubilejai Latvijā

Rīgas Luterā baznīcā, 2025. gada 6. septembrī
Kristina Kühnbaum Schmidt

Mīļie māsas un brāļi Kristū,

Mīļie baznīcu pārstāvji Latvijā un visā pasaulē,

“Jūs, brāļi un māsas, esiet aicināti brīvībai.”

Ar šiem vārdiem no Pāvila vēstules galatiešiem mēs esam sapulcējušies šajās dienās un īpaši šodien, lai atzīmētu un svinētu nozīmīgu jubileju — 50 gadi kopš sieviešu ordinācijas Latvijā.

Šis ir liela prieka brīdis.

Mēs svinam aicinājumus, dzīves ceļus, sprediķus, svētības, lēmumus un dāvanu iet kopā.

Pēdējo piecu gadu desmitu laikā sievietes ir veidojušas, atbalstījušas un palīdzējušas nest baznīcu uz priekšu.

Viņu dāvanas ir veidojušas draudzes un stiprinājušas sirdis. Ir daudzi izcili dzīves stāsti, kas raksturo šos 50 gadus.

Bet neviena no šīm sievietēm negāja viena.

Viņu spēks nāca caur kopienu — caur solidaritāti vienai ar otru, ar māsām un brāļiem Latvijā un visā pasaulē, un — pirmkārt — caur iesakņotību Kristū, kas ir mūsu brālis.

Viņas nesa Viņa Garu pasaulē.

Šodien es gribu izcelt vienu šī ceļojuma daļu. Atcerēsimies agrīno balsi, bez kuras šī jubileja nebūtu tā, kas tā ir.

1928. gadā Agnese Pone pabeidza teoloģijas studijas Rīgā. Fakultāte bija atvērta sievietēm tikai piecus gadus. Drīz tā bija kļuvusi par dzīvotspējīgu pīlāru ceļā uz sieviešu ordināciju — ne tikai teoloģiskās gudrības un akadēmiskā dziļuma avots, bet arī vieta, kur sāka augt sieviešu teoloģu kopiena, kopiena, kas turpina eksistēt vēl šodien. Šajā kopienā viņa atrada spēku. Pēc absolvēšanas viņa strādāja par skolotāju un vēlāk par universitātes lektori.

Kad 1931. gadā tika dibināta Sieviešu teoloģu biedrība, Agnese bija viena no dibinātājām. Vēlāk viņa kļuva par tās priekšsēdi. Kopā viņas cīnījās par sieviešu tiesībām luterāņu baznīcā.

Viņas virzījās lēni — vispirms uz lasāmgaldu, tad uz kanceļu. Viņu cīņa bija ne tikai par taisnīgumu baznīcā, bet arī par pārmaiņām Latvijas sabiedrībā kopumā.

Pēc Otrā pasaules kara, kad padomju režīms atnesa represijas un deportācijas, Agnese bēga uz Vāciju.

Tur viņa pievienojās Latvijas trimdas baznīcai, ko vadīja arhibīskaps Teodors Grīnbergs. Viņa aizstāvēja kara bēgļus un turpināja savu darbu izglītībā. Viņas aicinājums vienmēr vilka viņu pie cilvēkiem.

Vācijā viņai beidzot atļāva kalpot par mācītāju — vispirms vēl vikāres statusā. Tad 1974. gadā, tikai dažus gadus pirms nāves, viņu ordinēja arhibīskaps Arnolds Lūsis, un Agnese kļuva par pirmo ordinēto latviešu sievieti. Bet viņa nekad neatgriezās Latvijā.

Bet gadu vēlāk arhibīskaps Jānis Matulis ordinēja Vairu Bitēnu, Bertu Strožu un Helēnu Valpēteri par pirmajām sieviešu mācītājām Latvijā.

Viņu ordinācijas nebija skaļi politiski paziņojumi. Tās bija klusas, dziļas garīgās darbības. Tās nenotika protesta dēļ, bet tāpēc, ka Baznīca bija atzinusi viņu dāvanas Kristus kalpošanai.

Tas notika laikā, kad Latvija vēl bija padomju varas pakļautībā — kad ticība bija jāizdzīvo klusumā. Un tomēr šajā klusumā sākās jauna nodaļa.

Pāvils raksta:

“Bet jūs, brāļi un māsas, esiet aicināti brīvībai; vienīgi nedodiet vaļu miesas tieksmēm, bet kalpojiet viens otram mīlestībā!” (Galatiešiem 5:13–14).

Agneses Pones un daudzu citu dzīves mums rāda, ka ceļš uz sieviešu ordināciju nebija tikai cīņa par taisnīgumu. Šis ceļš tika veidots no apņemšanās un ticības.

Tas sakņojās zināšanās, ka viņas ir aicinātas brīvībai. To uzturēja Gara piepildīta kopiena, sniedzot roku uz ārpusi ar Kristus mīlestību.

Viņu mantojums turpinās — katrā sprediķī, ko šodien sludina sievietes. Katrā Euharistijā, ko viņas dala. Katrā draudzē, ko viņas vada. Katrā masu kopienā, kas paceļ citas.

Šīs kopienas sniedz mierinājumu, kad tiek piedzīvotas neveiksmes, un dziedināšanu, kad tiek piedzīvotas sāpes.

Viņas iet pāri robežām, Evaņģēlija vadītas.

Viņas iestājas pret netaisnību un par brīvību sekot mīlestības aicinājumam — mīlestībai uz Dievu un cilvēkiem.

Pāvils turpina:

“Jo visa bauslība ir piepildīta vienā vārdā, un proti: Mīli savu tuvāko kā sevi pašu! Bet, ja jūs cits citam kožat un viens otru graužat, pielūkojiet, ka cits citu neaprijat!” (Galatiešiem 5:13–15)

Paturot šos vārdus, svinēsim šo jubileju — ne naivi, bet ar atvērtām acīm un atvērtām sirdīm.

Mēs zinām, ka šis ceļojums ne vienmēr ir virzījies uz priekšu.

Ir bijusi šķelšanās. Sāpes. Šķēršļi.

Viens no vissāpīgākajiem brīžiem nāca 2016. gadā, kad Latvijas Evaņģēliski luteriskā baznīca pārtrauca sieviešu ordināciju. Šis lēmums radīja smagumu un izraisīja dziļas bažas starp teologiem luterāņu kopienā visā pasaulē.

Un ne tikai starp teologiem.

Visvairāk tas dziļi sāpināja daudzas sievietes. Sievietes, kas nebija meklējušas varu, bet kas bija uzticīgi sekojušas savam aicinājumam. Sievietes, kas bija uzņēmušās atbildību — par savām kopienām, par saviem ļaudīm, par Evaņģēliju.

Pāvila vārdi dod mums skaidrību: brīvība, kas mums dota, nav domāta personiskam statusam, bet mīlošai kalpošanai.

Un tāpēc, īpaši tagad, mums vajag šo kompasu:

“Kalpojiet cits citam mīlestībā. Šim jūs esat aicināti.”

Sieviešu ordinācija nav maznozīmīgs jautājums. Un tas nav tikai sieviešu jautājums. Tas atklāj, kā mēs — vīrieši un sievietes — reaģējam uz Dieva aicinājumu.

Tā ir mēraukla tam, vai mēs esam gatavi pieņemt Dieva dāvanas visā to daudzveidībā. Tas ir pārbaudījums Baznīcai, kas ļauj brīvības Garam sevi veidot un nepārtraukti atjaunot.

Mēs esam aicināti pārbaudīt savus noteikumus un tradīcijas šī Gara gaismā.

Mums jājautā: vai mūsu noteikumi un tradīcijas kalpo brīvībai, uz kuru visi — gan vīrieši, gan sievietes — ir aicināti? Vai tie atspoguļo vienotību, kas mums ir Kristū?

Mūsu uzdevums ir uzturēt šo Garu dzīvu Baznīcā. Tas ir svarīgi tagad vairāk nekā jebkad.

Visā pasaulē grūti iegūtās tiesības un brīvības atkal ir apdraudētas.

Mūsu uzdevums — pat šajos laikos — ir dzīvot kā kopienai, kas sakņojas ne šķelšanās, bet ticībā, kas mūs vieno kā brāļus un māsas Jēzū Kristū.

Mūsu uzdevums ir dzīvot kā vienai Kristus miesai.

Viena miesa — viens gars — viena cerība, kā Luterāņu Pasaules federācijas asamblejas tēma Krakovā pirms diviem gadiem mums atgādināja.

Jubilejas gads, ko tagad Latvijā svinat jūs un arī mēs, ir vairāk kā atmiņu brīdis. Tas ir aicinājums — uz pārvirzību, atjaunošanos, atgriešanos. Tas ir aicinājums dalīties cerībā — lai mēs stiprinātu baznīcas un ietekmētu pasauli.

Es esmu pārliecināta — šī jubileja var būt tāds brīdis. Ne tikai skatiens atpakaļ — bet jauns sākums.

Tāpēc šodien mēs pateicamies Dievam par visām sievietēm, kas gājušas šo ceļu. Mēs viņām pateicamies par viņu drosmi. Par viņu uzticību. Mēs esam pateicīgi par visu atbalstu, ko viņas ir saņēmušas — caur Dieva spēku un Svēto Garu, caur savu kopienu, caur sievietēm un vīriešiem visā pasaulē, kas bija un kas ir viņu pusē.

Un mēs lūdzam par visām māsām šodien, kas jūtas plosītas — starp aicinājumu un noraidījumu, starp cerību un sāpēm. Mēs lūdzam un ceram uz jauniem ceļiem vienam pie otra.

Mēs uzticamies Svētā Gara spēkam un tam, ka Viņš mums vienmēr parādīs jaunus ceļus, kā sludināt Jēzus Kristus evaņģēliju.

Kunga Gars ir šeit — pat tagad.

Viņš mūs aicina brīvībā — ne varas dēļ, bet mīlestības dēļ. Viņš mūs aicina kalpot — taisnīguma, nevis izslēgšanas dēļ. Viņš mūs aicina svinēt jubileju — dziedināšanu, prieku, atjaunotu kopienu.

“Jo visa bauslība ir piepildīta vienā vārdā, un porti: mīli savu tuvāko kā sevi pašu!” (Galatiešiem 5:14).

Tad nu, māsas un brāļi: turpiniet!

Āmen.